

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา¹

Development of School Library Management Strategies to Support Self-Directed Learning of Elementary School Students

บุษกร เลิศวีระศิริกุล²

Busakorn Lertveerasirikul

ปิยพงษ์ สุเมตติกูล³

Piyapong Sumettikoo

พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์⁴

Pruet Siribanpitak

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาศึกษาศาสตร์ การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา สาขาวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับการสนับสนุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช”

² นิสิตปริญญาเอก ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: hipenny31@yahoo.com

³ Ph.D., อาจารย์ ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: dregchula@gmail.com

⁴ Ph.D., อาจารย์ ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: prued.s@chula.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ได้แก่ วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 395 โรงเรียน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย และวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นด้วยเทคนิคการประเมินความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) ส่วนวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ซึ่งกำหนดกลยุทธ์จากตาราง TOWS Matrix จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลห้องสมุดดีเด่นระดับประถมศึกษา จำนวน 3 แห่ง และได้รับการประเมินและตรวจสอบกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ทั้งการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติและการประเมินผล มีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งการวางแผน การนำแผนสู่การปฏิบัติและการประเมินผล นอกจากนี้ยังพบว่า กลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก คือ 1) กลยุทธ์พลิกระบบการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา 2) กลยุทธ์ปลูกวิถีการนำแผนสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา และ 3) กลยุทธ์จุดประกายการวางแผนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research aimed to 1) explore the current and ideal/ expected school library management system to support self-directed learning of primary school students 2) to understand strength, weakness, opportunity and threat of library management system for self-directed learning of primary school students and 3) develop strategies for library management system to support self-directed learning of elementary school students. This research applied a mixed method approach. The quantitative information was gathered from 395 elementary schools. The qualitative information and data was taken from interview about the best practice school library and the best librarian from 3 elementary school libraries. The research instruments included interview form. The strategies were generated from TOWS Matrix. The instruments included questionnaires and interview forms. Data were analyzed using descriptive statistics and the technique called Priority Needs Index (PNI_{modified}) was applied. The proposed strategies were verified by the experts.

The results showed that: The current situation of library management system to support self-directed learning of elementary school students was rated at the lowest level both planning, implementation and evaluation. The expected situation of library management system to support self-directed learning of elementary school students was rated at a high level both planning, implementation and evaluation. Regarding the development of school library management

strategies to support selfdirected learning of elementary school students, there are three: 1) The strategy for turning over evaluation system to Support SelfDirected Learning of Elementary School Students 2) The strategy for put the plan into action to Support SelfDirected Learning of Elementary School Students 3) The strategy for inspire the planning to support self-directed learning of elementary school students

คำสำคัญ: การบริหารห้องสมุดโรงเรียน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง นักเรียนประถมศึกษา

Keyword: Library management system, Self-directed learning, Elementary school students

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นรากฐานในการพัฒนาความรู้ ความคิด ของเด็ก และเยาวชน รวมถึงประชาชนในประเทศ ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ สภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนับจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จนปัจจุบัน ก็ยังคงมีปัญหา เห็นได้จากงานวิจัยที่สะท้อนถึงความล้มเหลวของการจัดการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งจากผลการติดตามการปฏิรูปการศึกษาจากการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา 17,562 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 49.1 ของโรงเรียนทั่วประเทศ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังมีคุณภาพอยู่ในระดับร้อยละ 39.2 การจัดกิจกรรมที่กระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ มีคุณภาพอยู่ระดับ ร้อยละ 13.5 และครูสามารถนำผลการประเมินมาปรับการเรียนและเปลี่ยนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพเพียงร้อยละ 21.6 ของสถานศึกษาทั้งหมด การประเมินคุณภาพทางด้านผู้เรียนพบว่า ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำมากในทุกกลุ่ม โดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณและความคิดสร้างสรรค์ มีคุณภาพระดับดีเพียงร้อยละ 11.1 และการมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพดีเพียงร้อยละ 26.5 ของสถานศึกษาทั้งหมด สอดคล้องกับผลการสำรวจอัตราการอ่านหนังสือของคนไทย เมื่อ พ.ศ. 2551 พบว่าโดยเฉลี่ยแล้ว เด็กไทยอ่านหนังสือเพียง 2-5 เล่มต่อปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคอาเซียนถือว่าเป็นอัตราส่วนการอ่านที่ต่ำมาก เนื่องจากเวียดนามมีอัตราการอ่านหนังสือ 60 เล่มต่อปี สิงคโปร์อ่าน 45 เล่มต่อปี และมาเลเซียอ่าน 40 เล่มต่อปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2551: ออนไลน์)

เมื่อ พ.ศ. 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้สำรวจอัตราการอ่านหนังสือของคนไทย โดยเปรียบเทียบกับปี 2551 พบว่าประชากรมีอัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ที่มีอัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 36.0 เป็นร้อยละ 53.5 ส่วนกลุ่มผู้ที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไปมีอัตราการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 66.3 เป็นร้อยละ 68.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2554: ออนไลน์) ดังนั้น การส่งเสริมผู้เรียน ให้ใช้เวลาในการอ่านหนังสือให้มากขึ้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน ซึ่งหน่วยงานที่จะใกล้ชิดและเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมการอ่านรวมถึงการพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียน คือ ห้องสมุดโรงเรียน วิจารณ์ พานิช (2555: 15) กล่าวว่า ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลให้ประเทศไทยมีการปรับระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันจึงเน้นไปที่วิธีการเรียนรู้ ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและวิชาความรู้ต่างๆ จึงก่อให้เกิดวิทยาการใหม่ๆ มากมาย จนเป็นการยากที่จะนำเอาวิทยาการต่างๆ มาบรรจุไว้ในหลักสูตรและจัดสอนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น สิ่งที่ครูผู้สอนควรจะเน้นย้ำผู้เรียน คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้โดยเฉพาะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed Learning: SDL) (Hammond: & Collins. 1994: 51)

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศ และได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากบุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะสามารถเรียนรู้ได้มากกว่า มีความตั้งใจ จุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียนสูงกว่า สามารถนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และยาวนานกว่าเมื่อเทียบกับบุคคลที่เรียนรู้โดยเป็นเพียงผู้รับหรือรอการถ่ายทอดความรู้จากครู ทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นทักษะที่สำคัญประการหนึ่งในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. 2550: 12) ครูจำเป็นต้องลดบทบาทการสอนหรือการบรรยายหน้าชั้น แล้วมุ่งเน้นที่การออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน เช่น การใช้อุปกรณ์ช่วยสอน การตั้งคำถาม กำหนดปัญหา กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเยาวชน เรียนรู้ด้วยการศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหา แสวงหาคำตอบ หรือแบ่งกลุ่มให้ไปค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่สำคัญ อาทิ ห้องสมุด ชุมชน วัด องค์กร สถาบัน ธรรมชาติรอบ ๆ ตัว หรือแม้กระทั่งบุคคล (เหลียว พันธุ์สีดา. 2542: 7) ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้นั้น ย่อมจะต้องมีแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเองควบคู่กันไปด้วย ในที่นี้ย่อมหมายถึงห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552: 2-4) ได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนทุกแห่งพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนและชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนให้มีความรอบรู้ เป็นผู้ที่นิสัยรักการอ่าน การค้นคว้าอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อให้การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประสบผลสำเร็จและมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จึงได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนขึ้นใน พ.ศ. 2552 เพื่อนำมาใช้ในห้องสมุดโรงเรียนในสังกัด

สภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนนั้น แม้จะตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 การวางแผนยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 รวมถึงมีการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเป็นแผนแม่บทในการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพห้องสมุด จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดโรงเรียน พบว่าห้องสมุดยังคงประสบกับปัญหาในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อห้องสมุด ห้องสมุดขาดแคลนงบประมาณ ห้องสมุดขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์ ทรัพยากรสารสนเทศ ไม่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน ครูและนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนทางการพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียน ครูบรรณารักษ์ต้องปฏิบัติการสอนหรือปฏิบัติงานอื่นนอกเหนือจากงานห้องสมุด ทำให้ไม่มีเวลาดูแลห้องสมุด รวมทั้งนักเรียนและครูไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนทางการพัฒนาห้องสมุดของโรงเรียน (กาญจนา หิรัญเกษตร. 2549; จักรพงศ์ เชิดสิทธิ์. 2541; จันทรพิมพ์ รัตนเดชกำจาย. 2551; จันทิมา รัชน์วงศ์. 2547; จินตนา บุญเรือง. 2552; ผิวพรรณ บ่อมอุ้นเรือน. 2547)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวเบื้องต้น จึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา เนื่องจากนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นวัยที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในทุก ๆ ด้านอย่างเต็มศักยภาพทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การแก้ปัญหาอย่างตรงประเด็นของห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์แบบ จะเป็นการแก้ปัญหาต่าง ๆ ทางด้านการศึกษาจากต้นเหตุ เพราะการมีห้องสมุดโรงเรียนที่มีคุณภาพย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความรู้ได้ตามความต้องการและผู้เรียนย่อมจะเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องและไร้ขีดจำกัดอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา

3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2555 จำนวน 32,212 โรงเรียน สังกัดโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ประกอบด้วย 4 สังกัด ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร (กทม.) ใน 4 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา 4 สังกัด ใน 4 ภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 395 แห่ง ซึ่งคัดเลือกโดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane. 1973: 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตามจังหวัดในแต่ละภาค และโรงเรียนในแต่ละจังหวัดตามสัดส่วน โรงเรียนละ 3 คน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,185 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ บรรณารักษ์ และครู

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษาและแบบสัมภาษณ์หัวหน้าห้องสมุดโรงเรียนที่ห้องสมุดโรงเรียนได้รับรางวัลห้องสมุด เพื่อศึกษาหลักและวิธีการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล กระทำโดยส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำโดย วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยวิเคราะห์เชิง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม (SWOT) แล้วกำหนดกลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยนำผลการวิเคราะห์ที่ปัจจัยจากตาราง TOWS Matrix มากำหนดเป็นกลยุทธ์ฉบับร่าง ประเมินและตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 2 ครั้ง คือ การประเมินความถูกต้องและความครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมที่มีต่อการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ปรับปรุงและนำเสนอกลยุทธ์โดยนำผลการประเมินและตรวจสอบกลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษามาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอกลยุทธ์ฉบับสมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดของการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย การบริหารห้องสมุดโรงเรียน และการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การบริหารห้องสมุดโรงเรียน ประกอบด้วย การบริหารและงานบริหารห้องสมุด

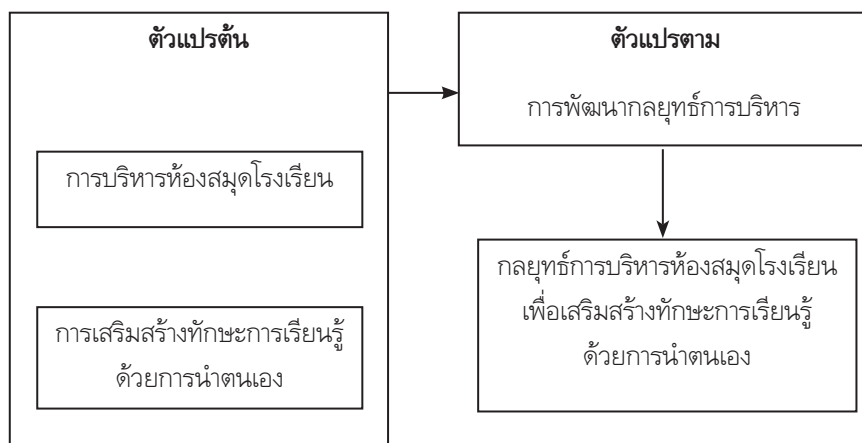
การบริหาร หมายถึง การวางแผน (Planning) การนำแผนสู่การปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Evaluation) (Sears. 1950; Deming. 1993) ส่วนงานบริหารห้องสมุด คือ งานบุคลากร งานการเงิน งานอาคารสถานที่ และจัดหาครุภัณฑ์ งานจัดหาวัสดุสารสนเทศ และงานประชาสัมพันธ์ (กรมวิชาการ. 2536: 9-27)

ส่วนที่ 2 การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประกอบด้วย การเสริมสร้างการเรียนรู้และทักษะการเรียนรู้ด้านต่างๆ

การเสริมสร้างการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) บรรยากาศในห้องเรียน/ห้องสมุด 2) สัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน 3) สัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับครู 4) การจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ธนู ฤทธิกุล. 2542: ประกิจตรี เผ่าเมือง. 2546; ฉัฐวิณี สิทธิศิริอรุณ. 2552; พยอม ธิญธรส. 2540; พิมพันธ์ เดชะคุปต์. 2544; พิศดี มินศิริ. 2547)

ทักษะการเรียนรู้ด้านต่างๆ ประกอบด้วย 6 ทักษะ คือ 1) ทักษะพื้นฐานในการเรียน 3) ทักษะการใช้สื่อต่างๆ และเทคโนโลยีในการเรียนรู้ 3) ทักษะการปรับตัว ภาวะผู้นำ และมีความรับผิดชอบ 4) ทักษะการค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ 5) ทักษะการใช้จินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6) ทักษะด้านสังคมนานาชาติและทักษะข้ามวัฒนธรรม (วิจารณ์ พานิช, 2555; Dave. 1976; Knowles. 1975; Skager. 1978; Brockett; & Hiemstra. 1991; Candy. 1991)

ผู้วิจัยสรุปความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าวข้างต้น นำเสนอในแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลวิจัยสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า

สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติทุกด้านอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยด้านวางแผนมีค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ และด้านการประเมินผล

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียน

ประถมศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดังนี้ คือ การประเมินผล การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการวางแผน

2. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคาม ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา มีดังนี้

2.1 ด้านการประเมินผล ประกอบด้วย

2.1.1 กลุ่มการเพิ่มคุณภาพการนำเสนอผลงานและกำกับติดตาม การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การประเมินผลการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลการจัดทำรายงานประจำปี และกลยุทธ์การกำกับติดตามการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

2.1.2 กลุ่มการประเมินคุณค่าเพื่อสร้างภาพลักษณ์ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลความคุ้มค่าของการใช้อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ที่เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนรู้

2.1.3 กลุ่มการยกย่องเชิดชูและกระชับความสัมพันธ์ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การประเมินผลความสามารถของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและครู และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การประเมินผลการยกย่องเชิดชูบุคคลดีเด่นทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

2.1.4 กลุ่มการลงทุนเพื่อความคุ้มค่า การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การประเมินผลการใช้หนังสือของอาจารย์ และกลยุทธ์การประเมินผลการใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การกำกับติดตามผลการเปรียบเทียบความคุ้มค่าของราคาหนังสือจากสำนักพิมพ์ต่าง ๆ

2.2 ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ประกอบด้วย

2.2.1 กลุ่มการประเมินผลการจัดหาและการใช้สื่อเทคโนโลยี การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การประเมินผลการจัดหาวัสดุสารนิเทศที่สนับสนุนการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การประเมินผลการใช้วัสดุสารนิเทศที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอน

2.2.2 กลุ่มการเพิ่มประสิทธิภาพการนำเสนอข้อมูลสู่สังคม การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์ด้วยการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และกลยุทธ์การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบรรณารักษ์ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและครู และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด

2.2.3 กลุ่มหารายได้ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการหารายได้เข้าห้องสมุด และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การส่งเสริมการทำวิจัย และกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.4 กลุ่มยกระดับทางวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การสนับสนุนกรอบภาระงานบรรณารักษ์ให้ชัดเจน และกลยุทธ์การส่งเสริมให้บรรณารักษ์เห็นความสำคัญในวิชาชีพ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ควรมีกลยุทธ์การสนับสนุนความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์ ครูและอาสาสมัครเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด

2.2.5 กลุ่มการคัดเลือกสื่อทรัพยากรสารสนเทศ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ควรมีกลยุทธ์การส่งเสริม

ให้บรรณารักษ์คัดเลือกวัสดุสารนิเทศด้วยตนเองได้ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์การเชิญชวนสำนักพิมพ์ นำเสนอหนังสือที่หลากหลาย

2.2.6 กลุ่มการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรสถานที่และครุภัณฑ์ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ความมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์การศึกษาดูงานห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

2.2.7 การเพิ่มคุณภาพชุมชนทรัพยากรแห่งปัญญา การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ความมีกลยุทธ์การวางแผนการสนับสนุนการเพิ่มคุณภาพหนังสือเด็ก และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์วางแผนศึกษาการจัดหาวัสดุสารนิเทศด้วยการใช้เทคโนโลยีและอบรมการใช้สื่อต่าง ๆ

2.3 ด้านการวางแผน ประกอบด้วย

2.3.1 กลุ่มการวางแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ความมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนประชาสัมพันธ์การเพิ่มพูนความรู้ด้านห้องสมุดที่จัดขึ้น เพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและครู และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนประชาสัมพันธ์เพื่อการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนและเสริมสร้างนิสัยรักการอ่าน

2.3.2 กลุ่มการจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจกรรมคล่องตัว การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ความมีกลยุทธ์วางแผนการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์วางแผนขอการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้

2.3.3 กลุ่มการพัฒนาคนพัฒนางาน การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ความมีกลยุทธ์การวางแผนสะท้อนกลับไปยังสมาคมห้องสมุดฯ และภาคีวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ทั่วประเทศให้เห็นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียน กลยุทธ์วางแผนสนับสนุนให้อาสาสมัครมาช่วยเพิ่มความรู้ให้บุคลากรในโรงเรียนให้รู้จักห้องสมุดและจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนประชาสัมพันธ์การเพิ่มพูนความรู้ด้านห้องสมุดที่จัดขึ้น เพื่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของบรรณารักษ์ในการสนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและครู และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนให้มีหัวหน้าห้องสมุดที่มีวุฒิทางบรรณารักษศาสตร์และการส่งเสริมให้มีอาสาสมัครจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

2.3.4 กลุ่มการสร้างแรงดึงดูดด้วยบรรยากาศการเรียนรู้ การลดจุดอ่อนและภาวะคุกคาม คือ ความมีกลยุทธ์การศึกษาดูงานเพื่อเปิดโลกทัศน์ และการเสริมจุดแข็งและโอกาส คือ ความมีกลยุทธ์การสนับสนุนจากอาสาสมัครจากทุกฝ่ายช่วยปรับปรุงห้องสมุด

3. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า กลยุทธ์การบริหารห้องสมุดโรงเรียน ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 36 กลยุทธ์รอง (15 กลุ่ม) และ 86 วิธีดำเนินการ โดยกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์พลีระบบการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา 2) กลยุทธ์ปลุกวิถีการนำแผนสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา 3) กลยุทธ์จุดประกายการวางแผนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติทุกด้านอยู่ในระดับน้อยที่สุดนั้น ด้านวางแผนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ และด้านการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจาก ห้องสมุดโรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีบรรณารักษ์ที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาบรรณารักษศาสตร์โดยตรงปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน โดยผู้บริหารจะมอบหมายให้ครูคนใดคนหนึ่งในห้องเรียนมาปฏิบัติหน้าที่ครูบรรณารักษ์ซึ่งครูบรรณารักษ์ดังกล่าวไม่สามารถดำเนินงานหลักของห้องสมุดได้ ซึ่งได้แก่ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ การวิเคราะห์เลขหมู่หนังสือ การจัดชั้นหนังสืออย่างเป็นระบบ การสอนใช้ห้องสมุด และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ เป็นครูสอนภาษาไทย แต่อาจจะมีครูที่อาสาสมัครบ้าง แต่ในทางปฏิบัติพบว่า ครูที่มาปฏิบัติหน้าที่บรรณารักษ์ไม่สามารถดำเนินการงานภายในห้องสมุดได้ครบถ้วน อีกทั้งงานห้องสมุดเป็นงานที่มีความเฉพาะทาง ผู้ที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่นี้ จึงควรมีความรู้ด้านงานห้องสมุดด้วย งานที่ครูได้รับมอบหมายให้ดูแลห้องสมุดนั้น จึงเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้นจากงานประจำปกติภาระงานประจำของครูทุกคนในโรงเรียนนั้นมีเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูไม่สามารถบริหารจัดการให้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ของโรงเรียนได้

เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจาก การวางแผนเป็นสิ่งแรกที่ผู้ปฏิบัติงานทุกคนสามารถคิดและตัดสินใจได้ก่อนสิ่งอื่น เมื่อครูได้เข้ารับการอบรม ได้อ่านได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ต่อห้องสมุดก็จะนำมาประยุกต์เพื่อนำมาใช้ในห้องสมุดในเวลานั้น ส่วนด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา เนื่องจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้นั้น อาจจะมีเวลาสำหรับการลงมือปฏิบัติน้อย ในเวลาปกติครูจะต้องปฏิบัติงานสอนนักเรียนในวิชาหลักที่ตนเองรับผิดชอบ อีกทั้งยังได้รับมอบหมายในส่วนของงานรวมของโรงเรียนด้วย ดังนั้น เวลาที่เหลืออยู่จึงจะแบ่งมาปฏิบัติงานของห้องสมุด และด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เนื่องจากทุกงานที่ครูมีเวลาทำให้ห้องสมุดมีปริมาณน้อยอยู่แล้วหรืออาจจะไม่มีเลย ทำให้ครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับการประเมินผล จึงส่งผลให้แทบจะไม่ปรากฏงานในส่วนประเมินผลในงานห้องสมุด

สิ่งที่สะท้อนในงานวิจัยนี้คือ การให้ความสำคัญของงานห้องสมุด เมื่อผู้บริหารมอบหมายงานโดยเพิ่มภาระให้ครูบางคนมาดูแลห้องสมุดนั้น ไม่ใช่ทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้ผลที่ปรากฏในงานต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุดไม่เกิดขึ้น จึงไม่เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนอย่างแท้จริงทั้งระบบการศึกษา ซึ่งผลวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกาญจน์ ชาวสวน (2551: 86) พบว่า ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาระบบงานห้องสมุดด้านบริการ ห้องสมุดถูกละเลย ขาดการดูแลรักษาและปรับปรุงให้สวยงามและน่าสนใจ ครูบรรณารักษ์มีงานสอนและงานที่ได้รับมอบหมายมาก เปิดบริการไม่เป็นเวลาที่แน่นอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของจินตนา บุญเรือง (2552: 43) ให้ความคิดเห็นว่า บุคคลหรือผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของการบริหารห้องสมุด เพราะเป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินงาน สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อทรัพยากรสารสนเทศ และสามารถดำเนินการจัดวางตัวบุคลากรได้ และงานวิจัยของสุชาติ คุณชมภู (2542: 45-49) พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้คัดเลือกครูบรรณารักษ์และแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบห้องสมุด ทำให้ครูที่ได้รับมอบหมายมีภาระงานมากขึ้นอย่างเห็นเด่นชัด

การมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านงานห้องสมุดและควรให้ปฏิบัติเฉพาะงานห้องสมุด เพราะงานห้องสมุดถือว่าเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ต้องให้ผู้ที่เข้าใจและสามารถพัฒนางานห้องสมุดเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของมอนทัล-โอเวอร์รัล (Montiel-Overall. 2008: 50) ให้ความคิดเห็นว่าการกำหนดทักษะจำเป็นที่สุดของบรรณารักษ์ที่ควรมี คือ การอ่าน การบันทึก และการนำเสนอแนวคิด เพราะทักษะกลุ่มนี้ เป็นทักษะความจำเป็นพื้นฐาน อาจมีการจัดอบรมและมีเวลาให้บรรณารักษ์ได้ฝึกฝน ที่สำคัญคือ การมีช่วงเวลาให้บรรณารักษ์ได้จัด

กิจกรรมเหล่านี้ให้กับผู้ใช้ จนกระทั่งกิจกรรมที่ดำเนินการนั้นน่าสนใจและสามารถฝึกให้ผู้เรียนมีพัฒนาการต่าง ๆ อย่างเด่นชัด จะกลายเป็นกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเด่นของห้องสมุดได้

งานของห้องสมุดมีเป้าประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการเข้าใช้มาก ๆ จะได้ช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แต่ถ้าหากงานห้องสมุดไม่สามารถบรรลุสิ่งที่เป็นหัวใจหลักได้นั้น จะไม่สามารถส่งเสริมทักษะเหล่านี้ได้ สอดคล้องกับ ลันทม ดวงเนตร (2551: 81) พบว่านักเรียนไม่นิยมใช้บริการห้องสมุด เพราะสภาพแวดล้อมของห้องสมุดไม่เอื้อต่อการใช้บริการ เช่น การจัดระบบหมวดหมู่ของทรัพยากรสารสนเทศไม่เป็นระบบ ค่อนข้างลำบาก ครูบรรณารักษ์ไม่มีความรู้ด้านบรรณารักษศาสตร์ มีภารกิจมาก ทรัพยากรสารสนเทศไม่เพียงพอ หรือไม่ประสิทธิภาพ ผู้บริหารขาดการนิเทศติดตาม ขาดการประชาสัมพันธ์การใช้บริการห้องสมุดต่อชุมชน ทำให้ไม่ค่อยมีผู้ใช้บริการมากนัก และสอดคล้องกับไชยา ภาวะบุตร (2542: 13) กล่าวว่า งานบริหารห้องสมุดเป็นการจัดตั้งและดำเนินการด้านเทคนิคและบริการ โดยเกี่ยวข้องกับงานอาคารสถานที่ งานจัดหาครุภัณฑ์ งานจัดหาวัสดุสารนิเทศ งานบุคลากร งานการเงิน งานประชาสัมพันธ์ ติตารัตน์ เจริญเขต (2551:124) และสมอลลูด (Smallwood. 2011) ให้ความคิดเห็นว่า ห้องสมุดควรตั้งอยู่ศูนย์กลางของสถานศึกษา มีการจัดพื้นที่เป็นสัดส่วน มีทรัพยากรสารสนเทศหลายประเภทและเพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ ควรเพิ่มบริการ เช่น บริการช่วยสืบค้น และให้บริการเชื่อมโยงกับหน่วยงานต่าง ๆ ห้องสมุดควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการทราบข้อมูลข่าวสารของห้องสมุด โดยการจัดป้ายประชาสัมพันธ์และขยายการให้บริการให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น

ด้านการประเมินผล พบว่า งานการเงินและงานประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับ เกวลิน ดวงสวัสดิ์ (2553: 100) พบว่าการดำเนินงานห้องสมุด ดำเนินการท่ามกลางความขาดแคลนทั้งงบประมาณหนังสือ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากร ทำให้ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายได้ เพราะอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ ที่ตั้งห้องสมุดไม่เอื้อต่อการขยายตัว ครูผู้รับผิดชอบขาดแรงจูงใจในการทำงานและขาดความรู้ มีภารกิจมาก ไม่มีเวลาดูแลห้องสมุด นักเรียนไม่ให้ความสำคัญและไม่นิยมใช้ห้องสมุด เพราะสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการใช้บริการ ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาค้นคว้า ขาดแคลนหนังสือใหม่ หนังสือมีน้อย งบประมาณในแต่ละปีไม่เพียงพอ ครุภัณฑ์ไม่เหมาะสมกับผู้ใช้ ขาดแคลนงบประมาณในการใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดในการจัดซื้อหนังสือ วัสดุครุภัณฑ์ ทำให้การดำเนินงานโครงการจัดมุมหนังสือและห้องสมุดไม่บรรลุจุดหมายเท่าที่ควร และสอดคล้องกับจักรพงศ์ เชิดสิริพงศ์ (2541: 100) และนงคราญ ใหม่หลวงภาค (2544: 29) พบว่าด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านงบประมาณ เพราะทั้งปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอและบรรณารักษ์ไม่มีส่วนในการจัดสรรงบประมาณของห้องสมุด จะไม่สามารถทำให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการพัฒนาห้องสมุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยางและชาง (Yang; & Cheng. 1997: 221) ได้ให้ความคิดเห็นว่า การบริหารห้องสมุดโรงเรียนในประเทศจีนส่วนใหญ่ คือ จะเน้นการศึกษาและเก็บข้อมูลของการประเมินผลในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาคำนวณความคุ้มค่ากับการลงทุนในการจัดสรรงบประมาณในครั้งต่อไป ยังรวมไปถึงการประเมินบุคลากรห้องสมุดเพื่อให้ทุกคนได้นำเสนอสิ่งที่ต้องการพัฒนาตนเอง

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ เนื่องจากผู้ปฏิบัติเห็นว่าการบริหารห้องสมุดให้มีคุณภาพมีความสำคัญและจำเป็นมากต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง โดยให้ความสำคัญกับการประเมินผลมากที่สุด เพราะการประเมินผลเป็นการสะท้อนผลลัพธ์ของงานที่ปฏิบัติไปได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา โดยประเด็นที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ แสดงว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของซาวาร์ด (Savard. 2007: 87-89) ว่า การดำเนินงานห้องสมุดให้มีคุณภาพจะต้องมีการประเมินผลโดยเน้นที่ด้านคุณภาพของสื่อทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการอยู่ในห้องสมุด เนื่องจากบรรณารักษ์เป็นผู้คัดเลือกสื่อต่าง ๆ เข้ามาให้

บริการ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่มีการจัดระบบและรวบรวมไว้ เพื่อนำผลการประเมินมาวางแผนและพัฒนาห้องสมุดในอนาคตต่อไป

ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติและการประเมินผล ในงานประชาสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับบิตเตอร์แมนและโกดริง (Bitterman; & Godring. 2013: 3-6) กล่าวว่า การรายงานสรุปผลการทำงานของห้องสมุดมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้ห้องสมุดได้ทราบถึงผลการดำเนินงานในแต่ละปี งานวิจัยนี้มีการสำรวจผลการประชาสัมพันธ์ของห้องสมุดใน ค.ศ. 2011-2012 พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 79,000 แห่ง จาก 85,500 แห่ง มีการสรุปรายงานการทำงานในห้องสมุดให้ผู้บริหารทราบ 1 ใน 4 ของห้องสมุดโรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลังเลิกเรียนให้กับนักเรียนทราบ ซึ่งได้แก่ การสนับสนุนให้นักเรียนรักการอ่าน โดยนักเรียน 100 คน ยืมหนังสือไปอ่าน 110 เล่มระหว่างสัปดาห์ (ร้อยละ 65) มีบริการการใช้คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 97) และนักเรียนอยากให้มีการจัดกิจกรรมหลังเลิกเรียน (ร้อยละ 54)

ดังนั้น ประโยชน์ของการนำแผนสู่การปฏิบัติและการประเมินผลงานประชาสัมพันธ์จะส่งเสริมให้งานของห้องสมุดเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ผลดี คือ เมื่อผู้ใช้รู้จักห้องสมุดมากขึ้น จะเป็นการสร้างคุณค่าให้กับห้องสมุดได้เป็นอย่างดี

2. ผลการวิจัยพบว่าการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา มี 3 กลยุทธ์หลัก 36 กลยุทธ์รอง (15 กลุ่ม) และ 86 วิธีดำเนินการ โดยกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์พลีระบบการประเมินผล 2) กลยุทธ์ปลุกวิถีการนำแผนสู่การปฏิบัติ 3) กลยุทธ์จุดประกายการวางแผน ดังนี้

2.1 กลยุทธ์พลีระบบการประเมินผลเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา มีแนวทาง คือ การสนับสนุนและกระตุ้นให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการประเมินผลในด้านการประชาสัมพันธ์ เนื่องจากจะได้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติงานประจำปี การแจ้งข่าวสารในเรื่องที่ผู้ใช้ควรรับทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของห้องสมุดตลอดปี และเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของบรรณารักษ์อีกด้วย สอดคล้องกับแลมเบิร์ต (Lambert. 2004: 72-79) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์สื่อสารสนเทศเพื่อศึกษาความแตกต่างของการใช้ห้องสมุดจริงกับห้องสมุดที่ไม่มีผู้ใช้บริการ โดยค้นหาจากข้อมูล 3 ด้าน คือ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ตารางการใช้บริการห้องสมุดและบทบาทของบรรณารักษ์ พบว่า ห้องสมุดที่มีการประชาสัมพันธ์ จะมีผู้ใช้เข้ามาใช้บริการอย่างพึงพอใจ งานวิจัยนี้ พบว่า นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 2 พึงพอใจการได้อ่านนิทานอย่างน้อย 30 นาทีต่อสัปดาห์ และนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3-5 พึงพอใจการใช้สื่อที่ทันสมัย ที่ได้รับข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ใช้ทราบ แต่ปัญหา คือ บุคลากรห้องสมุดขาดการสื่อสารประชาสัมพันธ์ระหว่างบรรณารักษ์ของห้องสมุดโรงเรียนด้วยกัน ครูและคณะทำงาน รวมทั้งการที่บรรณารักษ์ไม่ได้ทำหน้าที่บรรณารักษ์อย่างเต็มที่ ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จะเป็นประตูด่านแรกที่จะทำให้ผู้ใช้รู้จักห้องสมุดและรับทราบข่าวสารต่าง ๆ ที่ห้องสมุดจัดขึ้นเพื่อผู้ใช้ อีกทั้งบรรณารักษ์จะต้องแจ้งข่าวประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรทุกคนทราบด้วย

2.2 กลยุทธ์ปลุกวิถีการนำแผนสู่การปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา มีแนวทาง คือ การสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างมีชีวิตชีวา บรรณารักษ์สามารถนำเสนอแนวความคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อผลิตงานที่มีคุณภาพ เพื่อให้ออกสู่สังคมอย่างมั่นใจและสร้างความประทับใจให้กับผู้ใช้ในการเข้ามาใช้บริการ สอดคล้องกับซัทเทอร์เบิร์ก (Zetterberg. 1963: 22-24) กล่าวว่า บุคลากรห้องสมุดจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ เพราะอยู่ท่ามกลางความรู้ที่หลากหลาย จึงต้องเป็นผู้รักความก้าวหน้าเพื่อเป็นตัวอย่างและแนะนำความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้ใช้ได้ สนับสนุนกับงานวิจัยของตันใจ สายแวง (2548) พบว่า การที่นักเรียนไม่นิยมใช้บริการห้องสมุดเพราะหนังสือเก่าและไม่มีการจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ขาดการแนะนำการใช้ห้องสมุดจากบรรณารักษ์ เนื่องจาก บรรณารักษ์ขาดประสบการณ์หรือจบไม่ตรงสายงาน ดังนั้น หากบรรณารักษ์ได้รับการฝึกประสบการณ์หรือเพิ่มพูนความรู้จากการเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนางานเทคนิคห้องสมุด จะช่วยแก้ปัญหาของห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งนี้จะส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการอ่านขึ้นได้ สอดคล้องกับชาน (2555) ที่ได้จัดโครงการห้องสมุดมหัศจรรย์ตั้งขึ้นเพื่อให้เด็กทุกคนสามารถอ่านหนังสือได้โดยไม่ถูกกีดกัน

จากความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีเชาวน์ปัญญาและค่านิยมที่ดีงาม โครงการนี้มีหลักการดำเนินงาน คือ เปิดให้บริการกับเด็กทารกและวัยหัดเดิน เป็นห้องสมุดที่ไม่หยุดนิ่งโดยจะมีการจัดกิจกรรมให้ทำมากมาย บริหารงานร่วมกันทั้งรัฐและเอกชน เป็นห้องสมุดที่สนับสนุนสังคมทางการดูแลเด็กและมีการเชื่อมโยงบ้าน โรงเรียนและห้องสมุดเข้าด้วยกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมการอ่านให้เด็ก ห้องสมุดนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งการออกแบบพื้นที่เพื่อความอบอุ่นแก่เด็ก มีที่ว่างหลากหลายมิติเพื่อส่งเสริมการรับรู้ด้านสัมผัสของเด็กและมีการจัดสรรพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก การให้บริการมีทั้งการยืม-คืนและมีโปรแกรมห้องสมุดที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อเด็ก เช่น การจัดค่ายในห้องสมุด นอกจากนี้โครงการห้องสมุดมหัศจรรย์ยังเป็นโครงการที่กระตุ้นให้เกิดการรณรงค์การอ่านในเกาหลีมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคณิ่ง บุตรคง (2547) พบว่า ก่อนที่จะมีการพัฒนาห้องสมุดนั้น ห้องสมุดไม่สามารถให้บริการได้ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงห้องสมุด ดังนั้น ห้องสมุดจึงไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ แต่หลังจากดำเนินการจัดตั้งงบประมาณสำหรับโครงการพัฒนาห้องสมุดพบว่า ห้องสมุดมีความสวยงาม มีบริการยืม-คืน มีการจัดนิทรรศการแนะนำการใช้ห้องสมุด จัดนิทรรศการแนะนำหนังสือใหม่และเผยแพร่ข่าวสารเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ จึงส่งผลให้ห้องสมุดของโรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำห้องสมุดโรงเรียน ประถมศึกษา แต่ห้องสมุดยังสามารถจัดหารายได้เพิ่มเติมจากกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดสัปดาห์ห้องสมุด การจัดกิจกรรมขายของ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานจากฝีมือนักเรียน เป็นต้น สอดคล้องกับหวางและฮู (Hwang; & Hsu. 2011: 234-237) ที่สนับสนุนว่า การจัดเตรียมสื่อทรัพยากรสารสนเทศให้พร้อมและมีการเสริมด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านด้วย จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น การจัดกิจกรรมการอ่านโดยการทดสอบให้อ่านก่อนเรียน 10 นาที ระหว่างเรียนได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการอ่านเรื่องเดียวกัน ค้นคว้าจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และในตอนท้ายชั่วโมง ผู้เรียนทำบันทึกจากการอ่านนั้นร่วมกับเพื่อน เพื่อตรวจสอบผลการอ่าน เขียนสรุปความ เป็นต้น จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

2.3 กลยุทธ์จุดประกายการวางแผนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษาที่มีแนวทาง คือ การสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องของมิวสิคัลสคูลที่ก้าวไกล โดยการกำหนดภาพห้องสมุดในอนาคตที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยเฉพาะบรรณารักษ์ที่สามารถเป็นตัวอย่างในด้านการพัฒนาตนเองเพื่อให้ผู้ใช้เห็นความก้าวหน้าทางวิชาการที่ไม่หยุดนิ่งในห้องสมุด ส่งผลให้ผู้ใช้มีทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุดได้ สอดคล้องกับเคอร์บี (Kerby. 2010: 10-13) ให้แนวคิดว่างานด้านการประชาสัมพันธ์ว่าบรรณารักษ์สามารถเป็นตัวอย่างในการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดได้ทุกเรื่อง คือ การประชาสัมพันธ์ให้กับตัวบรรณารักษ์เอง โดยเฉพาะ เช่น การสร้างผลงานทางวิชาการให้เป็นที่รู้จักในแวดวงคนในหมู่มาก ถึงแม้ว่าจะทำงานในห้องสมุดโรงเรียนขนาดเล็กก็ตาม โดยบรรณารักษ์สามารถเริ่มจากการเป็นผู้เขียนหนังสือสำหรับเด็ก อีกด้านหนึ่งคือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ให้บริการทราบข่าวสารในห้องสมุด เพราะสิ่งนี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ใช้เข้ามาให้ความสนใจกับห้องสมุดมากขึ้น สอดคล้องกับพงค์ศักดิ์ สังขวิญญู (2538: 17-24) กล่าวว่า มาตรฐานห้องสมุดทั่วโลกได้รับแบบอย่างมาจากประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนครั้งแรกเพื่ออธิบายถึงคำจำกัดความของวิชาชีพห้องสมุด การฝึกอบรมบรรณารักษ์และวัสดุห้องสมุด ต่อมาได้มีการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดฉบับแรกที่น่าไปใช้กับหลักสูตรของโรงเรียน อีกทั้งมีการจัดทำมาตรฐานที่แนะนำด้านบุคลากร โสตทัศนวัสดุ พื้นที่ห้องสมุด จากนั้นใน ค.ศ. 1960 มีการจัดทำมาตรฐานห้องสมุดที่สำคัญอีกฉบับซึ่งแสดงให้เห็นว่าห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ที่จำเป็นต้องมีในสถานศึกษาและอธิบายถึงความสำคัญของบรรณารักษ์ไว้ด้วย และมีมาตรฐานห้องสมุดฉบับอื่น ๆ ทำให้เกิดการยกระดับจากห้องสมุดโรงเรียนเป็นการจัดตั้งศูนย์วิชาการในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความเจริญทั้งด้านการให้บริการและเทคโนโลยีที่นำมาใช้

ดังนั้น บรรณารักษ์ควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่สามารถช่วยเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษาให้มากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมคู่ขนานไปกับหลักสูตรของสถานศึกษาของแต่ละแห่ง

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดโรงเรียน

1. กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการบริหารห้องสมุดโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา โดยกำหนดให้มีครูบรรณารักษ์ประจำทุกโรงเรียน และมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาการบริหารห้องสมุดโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษาโดยเฉพาะ
2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดสรรบุคลากร งบประมาณ คุรุภัณฑ์ สื่อทรัพยากรสารสนเทศ สำหรับห้องสมุดโรงเรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสมกับช่วงวัยและความต้องการเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนประถมศึกษา
3. สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ควรมีการจัดประชุมเพื่อวางแผนการกำหนดวิสัยทัศน์ของห้องสมุดโรงเรียนและผลักดันด้านวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
4. ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ควรมีการวิเคราะห์ ปรับ และพัฒนาหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยเน้นความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานสำคัญของนักเรียนในการที่จะสร้างทักษะการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อศึกษาในระดับสูงขึ้นไป

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดโรงเรียน

1. การบริหารงานของห้องสมุดโรงเรียนควรได้รับการส่งเสริมให้บริหารงานโดยผู้ที่มีความรู้ด้านห้องสมุดหรือจบการศึกษาด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อให้สามารถพัฒนาและจัดกิจกรรมห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับนักเรียน และทักษะด้านการบริหาร เพื่อสามารถจัดการงานห้องสมุดได้ 5 ด้าน คือ งานบุคลากร งานการเงิน งานอาคารสถานที่และจัดหาคุรุภัณฑ์ งานจัดหาวัสดุสารสนเทศ และงานประชาสัมพันธ์
2. ห้องสมุดโรงเรียนควรสร้างเครือข่ายห้องสมุดโรงเรียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนางานด้านต่าง ๆ ของห้องสมุด เช่น การใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคลากร การพัฒนาด้านเทคโนโลยีห้องสมุด เป็นต้น
3. ห้องสมุดโรงเรียนควรสนับสนุนให้บุคลากรห้องสมุดมีการพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานห้องสมุด ได้แก่ การฝึกอบรมความรู้ใหม่ ๆ ด้านห้องสมุด การฝึกทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยี การศึกษาดูงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มห้องสมุดดีเด่นหรือห้องสมุดต้นแบบในประเทศไทย ในด้านการบริหารจัดการห้องสมุด เพื่อให้ได้ตัวอย่างการบริหารจัดการและเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้กับห้องสมุดโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป
2. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับความสำคัญและความจำเป็นของวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ต่อการทำงานในห้องสมุดโรงเรียน เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของการบริหารบุคลากรหรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ว่ามีความจำเป็นเพียงใดที่จะมีบรรณารักษ์ประจำทุกโรงเรียน เพื่อการเสนอในระดับนโยบายของประเทศที่กำหนดตำแหน่งบรรณารักษ์ประจำห้องสมุดโรงเรียนต่อไป
3. ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการใช้ห้องสมุดสำหรับนักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงและต่อเนื่องในทุกระดับชั้น
4. ควรทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย สำหรับสร้างแรงจูงใจให้นิสิตนักศึกษา เห็นความสำคัญกับห้องสมุดโรงเรียนและสร้างความตระหนักในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา

ห้องสมุดโรงเรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2536). **คู่มือการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: กรมฯ.
- กาญจนา หิรัญเกษตร. (2549). **การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี**.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกวลิน ดวงสวัสดิ์. (2553). **การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านหนองคันนา อำเภอพนมดงรัก จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คณิง บุตรคง. (2547). **การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดด้านบริการในโรงเรียนบ้านห้วยใหญ่ประชาคม อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุตรธานี**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จักรพงษ์ เชิดสิริพงษ์. (2541). **สภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จันทร์พิมพ์ รัตนเดชะก่าจาย. (2551). **แนวทางพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตามกระบวนการจัดการคุณภาพ: กรณีศึกษาโรงเรียนประถมฐานบินกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- จันทิมา รัชน์วงศ์. (2547). **การศึกษาการบริหารจัดการห้องสมุดโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยในการสนับสนุนการเรียนการสอน**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา บุญเรือง. (2552). **ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนของครูบรรณารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรัสวีณ์ ลิขิตศิริอรอด. (2552). **รายงานการวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุและผลของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เหลียว พันธุ์สีดา. (2542). **คู่มือการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ตันอ้อ 1999.
- ซาน, ซูอัน. (2555). **โครงการห้องสมุดเด็กในเกาหลี: ห้องสมุดมหัศจรรย์ ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ประจำปี 2555 TK Conference on Reading 2012, ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์, 12-13 กรกฎาคม 2555**. กรุงเทพฯ: อุทยานการเรียนรู้ที่เคพาร์ค.

- ไชยา ภาวบุตร. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการระบบสารสนเทศ
สำหรับการบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร.
งานวิจัยพัฒนาสถาบันได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันราชภัฏสกลนคร. สกลนคร: สำนักวิทยบริการ
และเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐกาญจน์ ชาวสวน. (2551). การพัฒนาระบบงานห้องสมุดโรงเรียนเทศบาล 6 โลออลส์อุทิศ อำเภอเมือง
จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทันใจ สายแหว. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนบ้านโนนยาง กิ่งอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนู ฤทธิกุล. (2542, มิถุนายน). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. วารสารวิชาการ.
2(6): 43-49.
- ธิดารัตน์ เจริญเขต. (2551). รูปแบบห้องสมุดมีชีวิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงคราญ ใหม่หลวงภาค. (2544). การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฝาง
จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประกิตศรี เผ่าเมือง. (2546). การศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยการวิเคราะห์พหุระดับ.
ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผิวพรรณ ป้อมอุ้นเรือน. (2547). การจัดการห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อสนองต่อการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญในเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงศ์ศักดิ์ สังข์บุญโญ. (2538, เมษายน). การดำเนินงานมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนในสหรัฐอเมริกา.
บรรณารักษศาสตร์ มข. 13: 17-24.
- พยอม ธีรอรส. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2544). การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดวิธีและเทคนิคการสอน 1.
กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์.
- พิศดี มินศิริ. (2547). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
พยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเครือข่ายภาคกลาง ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
กระทรวงสาธารณสุข. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2550). อาจารย์มีอาชีพ แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ลัทธม ดวงเนตร. (2551). **การพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนบ้านยางซึ้ง อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **มาตรฐานห้องสมุดและตัวบ่งชี้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2551). **ข้อมูลสถิติการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2551**. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2556, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm
- _____. (2554). **ข้อมูลสถิติการสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ. 2554**. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2556, จาก http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/search_center/23project-th.htm
- สุชาติา คุณชมภู. (2542). **การจัดห้องสมุดที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ประถมศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bitterman, A.; Gray, L.; & Godring, R. (2013). **Characteristics of Public Elementary and Secondary School Library Media Centers in the United States: Results from the 2011–12 Schools and Staffing Survey**. Washington, DC: National Center for Education Statistics.
- Brockett, Ralph G.; & Hiemstra, R. (1991, October). Future Directions for Research on Self-Direction. In **Proceeding of the Annual Meeting of the Commission of Professors of Adult Education, Montreal, Canada, 13–15 October 1991**, n.p.
- Candy, Philip C. (1991). **Self-Direction for Lifelong Learning: A Comprehensive Guide to Theory and Practice**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Dave, R. H. (1976). **Foundation of Lifelong Education**. Oxford: Pergamon.
- Deming, W. E. (1993). **The New Economics**. Cambridge, MA: MIT Press.
- Hammond, M.; & Collins, R. (1994). **Self-directed Learning: Critical Practice**. London: Kogan.
- Hwang, Wu-Yuin; & Hsu, Guo-Liang. (2011, April). The Effects of Pre-reading and Sharing Mechanisms on Learning with the Use of Annotations. **Turkish Online Journal of Educational Technology**. 10: 234–249.
- Kerby, M. (2010, May/June). How One School Librarian Became an Author. **Library Media Connection**. 28:10–13.
- Knowles, M. S. (1975). **Self-Directed Learning: A Guide for Learners and Teachers**. Englewood Cliffs, NJ: PrenticeHall/Cambridge.
- Lambert, S. D. (2004). **Multiple Realities of an Elementary School Library Media Center:**

- A Case Study.** Dissertation Ed.D. (Education). Carrollton, GA: State University of West Georgia.
- Montiel-Overrall, P. (2008, June). Teacher and Librarian Collaboration: A Qualitative Study. **Library & Information Science Research.** 30: 145-155.
- Savard, S. (2007). Library Quality Resources: Building a New Kind of Collection. **Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas.** 81: 87-89
- Sears, J. B. (1950). **The Nature of the Administration.** New York: McGraw Hill Book.
- Skager, R. W. (1978). **Lifelong Education and Evaluation Practice: A Study on the Development of a Framework for designing Evaluation Systems at the School Stage in the Perspective of Lifelong Education.** Oxford: Pergamon.
- Smallwood, C. (2011). **Library Management Tips that Work.** Chicago: American Library Association.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rd ed. New York: Harper Row.
- Yang, Xiaoning; & Cheng, RongXing. (1997). Chinese Academic Library: Its Situation and Problems. **Education for information.** 15: 221.
- Zetterberg, H. (1963). Librarian, What of the Library. **Trans-Action.** 1: 22-24.